

Rahanduse- ja maksupoliitika töörühma prioriteedid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / fiskaalne mõju
1.	Laenukoormuse piirmäärade baastaseme üleminekuperioodi pikendamine ning põhitegevuse tulemiga seotult kõrgemate tasemete lubamine püsivalt. <u>Selgitus.</u> Majanduslangus ning elanike arvu kasvu pidurdumine tingivad piirmäärade üleminekuperioodi lõppemise langemise kõige keerulisemale ajavahemikule nende omavalitsuste jaoks, mis on lähiminevikus kasvanud. Finantsiliselt tugevamal positsioonil olevatele omavalitsustele aga peaks püsivalt võimaldama nende võimetele vastavat laenukoormust kõrgematel piirmääradel, sest tänase tulubaasi juures on kasvudega kaasnevate investeeringuvajaduste finantseerimise ainus reaalne katteallikas laen. (8 kordne tulem)	Saue VV / Tartu LV
2.	Toetusfondi vahendite üleviimine omavalitsuste tulubaasi. <u>Selgitus.</u> Väiksemate toetusfondi osakomponentide (näiteks teede rahastus) viimine proportsionaalsetel alustel KOV tulubaasi. Selle juures eeldame, et vähemalt 10 aasta jooksul ei toimu täiendavat tulubaasi eraldise vähendamist ühelgi omavalitsusel.	Saue VV
3.	Investeeringute meede. <u>Selgitus.</u> Meede nendele omavalitsustele, kelle tulubaasi vähendati ja selle seoses investeerimise võimekus järsult langes ja ei suuda oma investeerimise kohustusi täita.	Töörühm

4.	Maamaksuseaduse muutmine. <u>Selgitus.</u> Seaduse muutmise kaudu anda kohaliku omavalitsuse volikogule õigus ise määrata erinevad maamaksu protsendid metsa- ja haritavale maatulundusmaale.	ELVLi volikogu
----	--	----------------

Hariduse- ja Noorsootöö töörühma prioriteedid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / fiskaalne mõju
1.	Muuta rahastuse põhimõtteid õpilastele, kes õpivad vastavalt vajadusele ja koolivälise nõustamis-meeskonna (Rajaleidja) soovitusel individuaalõppes. Aastatega on kasvanud vajadus pakkuda osadele õpilastele personaalsemat. Tuge vajavate õpilaste arv suureneb ja kulud kasvavad igal aastal. Järjest rohkem tuleb Rajaleidjast ka 1:1 õppe ja väikeklassi soovitusi. Praeguse rahastusmudeli kohaselt rahastatakse individuaalõppe vormis õppivaid õpilasi vastavalt Rajaleidja määratud toele, mis ei kata tegelikke õpetajate tööjõukulusid isegi eritoe korral. Tegelikud kulud kordades ületavad eraldatud rahastust. Nt 2024/2025. õppeaastal õpib Tallinna munitsipaalkoolides individuaalõppes 57 õpilast ja Tartus 58 õpilast. Ebapiisav rahastus on probleem ka õpilaste puhul, kes lähtuvalt oma erivajadustest ei ole võimelised õppima suuremas klassis kui 2-3 õpilast. Selliseid klasse on Tallinnas ligikaudu 60 ja Tartus ligikaudu 30.	
2.	Tervisliku koolilõuna toetuse suurendamine kuni kahele eurole. Kasvav inflatsioon, sealhulgas toidukaupade hinnatõus ja käibemaksu tõus, ei võimalda alates 01.01.2018 kehtiva ühe euro suuruse õpilastoetuse juures pakkuda õpilastele kvaliteetset ja täisväärtuslikku koolilõunat.	Koolis – 1 euro asemel 2 eurot tähendab lisarahastuse vajadust ainult Tallinnas 8,06 mln eurot. <i>Analüüsida sotsiaalministeeriumi määruse muudatuse mõju ja katta selle kallinemise vahe omavalitsustele.</i>
3.	Alustada läbirääkimisi osade toetuste liigutamiseks tulubaasi aastast 2026. 1) Huvihariduse- ja tegevuse toetus	

	2) Alushariduse õpetajate töötasu toetus 3) Direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulude toetus 4) Õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate täienduskoolituse toetus 5) Õppekirjanduse toetus 6) Koolilõuna toetus kõrgema toetusmääraga (vt punkti 2). Nimetatud toetuste lisamine tulubaasi ja tasandusfondi tagab KOVide autonoomsus 100% otsustada, kuidas kõige optimaalsemalt oma tegevusi korraldada ja millises mahus eelarves vahendeid planeerida. Läbirääkimiste käigus tuleb keskvalitsustel ja omavalitsustele koostöös välja töötada mudelid ja lahendused, mis tagavad kõigi kaitsemehhanismid min viieks aastaks, et ükski omavalitsus ei kaotaks võrreldes 2025. aastaga. Tagada kõikide omavalitsuste võrdne kohtlemine ning viide meie viie olukorrale, kus meid on ühel hetkel tubliduse eest juba aastaid hiljem karistatud.	
4.	Vastavalt VVs vastu võetud Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eesmärgile viia õpetajate keskmine töötasu 120%-ni riigi keskmisest palgast Tegemist on vajaliku sammuga hariduse kvaliteedi tagamiseks. Statistikaameti 2024. aasta III kvartali andmete kohaselt oli riigi keskmine brutokuupalk 1959 €, mis viitab sellele, et õpetaja töötasu võiks olla vähemalt 2350 €. Õpilase pearaha rahastamise mudeli aluseks olev õpetaja palga alammäär on hetkel 1820 €, mille tõstmine vähemalt 530 € võrra (29%) aitaks saavutada eesmärgi, et õpetaja keskmine palk ulatuks 120% riigi keskmisest tasemest.	

Töö-, sotsiaal- ja tervise valdkonna tööühma prioriteetid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Viia läbi üldhooldusreformi mõjude analüüs. Tõsta KOVile laekuva tulumaksumäära protsenti seoses pikaajalise hoolduse ja üldhooldusreformi kuludega. <u>Selgitus.</u> Üldhooldusteenuse rahastamise mudel vajab täiendavaid vahendeid, sest teenusele on lisandunud palju rohkem inimesi ja teenuse hind on tunduvalt rohkem tõusnud, kui reformi kavandades prognoositi, mida kinnitas ka Riigikontrolli audit.	

	On oluline, et riik viiks läbi põhjaliku üldhooldusteenuse rahastamise mõjuanalüüsi ja tagaks omavalitsustele piisavad rahalised ressursid pikaajalise hoolduse teenuste kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse tagamiseks	
2.	Erihoolekande teenuste rahastamine ja teenuskohtade loomine. Kehtestada erihoolekande teenustele süsteemne rahastamismudel, mida korrigeeritakse igal aastal, lähtudes hindade ja keskmise nominaalse palga muutustest. <u>Selgitus.</u> Erihoolekande teenuste rahastamine on jätkuvalt probleemne, eriti ööpäevaringsete erihoolusteenuste järjekordade tõttu. Olukord on väga kriitiline, sest paljud psüühilise erivajadusega inimesed, kes võivad olla ohtlikud endale ja teistele, on teenuse järjekorras ootel või vaelel teenusel. Reaalselt on omavalitsustes probleem, et inimene võib olla aastaid erihoolekandeteenuse järjekorras. Igi eelarves ei ole selleks vahendeid või ei ole teenusel vaba kohta, siis langeb kohustus KOVile, et inimest ja perekonda aidata. Erihoolekande klientide suunamine mõnele teisele teenusele (üldhooldekodu, tugisikuteenus) ei taga inimesele vajalikku ravi/toetust ja tervislik seisund halveneb, samuti võib seada ohtu nii teenuse osutajaid kui sealseid kliente. Peamine probleem on teenuse kohtade puudus, isegi kui KOVid looksid kohti juurde oma eelarvest (viimastel aastatel nt Tallinn seda teinud 5 mln euro ulatuses), siis puudub garantii, et riik tagab ka teenuse osutamise rahastamise jätkusuutlikkuse. Seega oluline on luua uusi kohti juurde ja samal ajal korrigeerida igal aastal ka erihoolekandeteenuste hindasid. Viimased aastad on korrigeeritud üksnes teenuse hinnas osade töötajate tööjõukulusid ja ühekordselt antud ressursi kriisidega toimetulekuks (COVID jms), kuid teenus vajab jätkusuutlikumat ja kindlatel alustel baseeruvat süsteemset rahastamismudelit. 2025. aasta erihoolekandeteenuse hinda ei ole korrigeeritud, kuigi teenuseosutajate kulud on võrreldes 2024.aastaga tõusnud (maksutõusud, üldine majanduslik olukord ja palgasurve jne). Tallinna linna arvestuste kohaselt on teenuses alarahastus ligikaudu 30 mln eurot kalendriaastas ja riigis on puudu ca 2 000 erihoolekande teenuse kohta. Uute kohtade loomiseks, kulumudelil lähtuva teenuse hinna ja mahu tagamiseks tuleb riigil täiendavalt panustada eelarvelisi vahendeid suurusjärgus 30 miljonit eurot Kuna tegu on riiklikult rahastatava teenusega, kuid omavalitsused peavad sageli teenuste eest ise tasuma, et inimesed ei jääks abita, siis tuleks esmajärjekorras KOVi kulu riigi poolt kompenseerida ning pikas perspektiivis alates 2026.aastast tagada piisavas mahus vajalikud vahendid riigi eelarves. <u>Selgitus</u> 01.01.2025 seisuga on erihoolekande teenuse järjekorras üle 2000 inimese, neist kõige rohkem ootab pääsu ööpäevaringsele erihoolusteenusele. Praegu tuleb nende inimeste abivajadus katta teiste (KOV) teenustega, mis paneb KOV-dele suure haldus- ja eelarvelise koormuse.	

3.	Korrigeerida toimetulekupiiri arvestamise aluseid ja tõsta toimetulekupiiri selliselt, et sellega oleks võimalik tagada inimväärne toimetulek. <u>Selgitus</u> Toimetulekupiiri suuruse kehtestab Riigikogu riigieelarves ja hetkel on see pere ainsale või esimesele liikmele 200 eurot, igale järgnevale täisealisele pereliikmele sellest 80% ehk 160 eurot ja alaealisele lapsele 120% ehk 240 eurot. Viimati muudeti toimetulekupiiri 2022. aasta juunis, tõstes seda 50 euro võrra ehk 200 euroni, kus see püsib siiani. Enne seda püsis toimetulekupiir 150 euro juures alates 2019. aastast. Riik on lubanud 2025. aastal uuendada toimetulekutoetuse metoodikat ja sellega seoses ajakohastada ka toimetulekupiiri. Näiteks statistikaameti ostujõu kalkulaatori kohaselt pidanuks selleks, et 2022. aasta toimetulekupiiri ehk 200 euro väärtus säiliks, olema 2024. aastal juba 226 eurot. Arvestades toimetulekupiiri tagasihoidlikku suurust, oleks ka eelnimetatud 13% tõus märkimisväärse mõjuga inimestele. Riigil kui toimetulekutoetuse omanikul on toetuse eesmärgist ja olulisusest tulenevalt kohustus esimesel võimalusel tõsta toimetulekupiiri, et tagada kõige haavatavamas olukorras olevate inimeste ja pere toimetulek. Tõsta KOVide toimetulekutoetuse maksmise halduskulu hüvitist. <u>Selgitus</u> Halduskulu on arvestades ülesande tegelikkul ulatust võrreldes teiste analoogsete teenustega väga madal. Nt nime muutmise registreerimine 37,65 eurot, sünni registreerimine 17,26 eurot, aga toimetulekutoetuse maksmise korraldamise hüvitis on 2025.aastal 9,41 eurot. Hüvitamismäärade leidmisel on arvesse võetud 2022. aasta tegelike valla- ja linnavalitsuses töötavate ametnike keskmist töötasu ning majandamiskulusid, mida on korrigeeritud keskmise palga ja THH muutuse võrra.	
----	--	--

Siseturvalisuse ja kriisisuutlikkuse töörühma prioriteedid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Eraldada vahendid omavalitsuste kriisipspecialistide (kriisi- ja ennetustöö spetsialisti) ametikohtade loomiseks ja tööjõukulude katteks.	

	<u>Selgitus</u> Võttes arvesse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu ning hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muudatusi, nähakse KOVile ette püsivad kriisiülesanded: 1) kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil evakuatsioonikohtade määramine ja kasutusele võtmine, kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil viibivate isikute ulatuslikule evakuatsioonile kaasaaitamine, teise kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumilt evakueeritud isikute vastuvõtmisele kaasaaitamine ja evakueeritud isikutele evakuatsioonikohas vähemalt toidu ja joogivee võimaldamine; 2) koduteenuse korraldamine; 3) väljaspool kodu üldhooldusteenuse korraldamine; 4) asendushooldusteenuse korraldamine; 5) turvakoduteenuse korraldamine; 6) vältimatu sotsiaalabi tagamine; 7) toimetulekutoetuse maksmine; 8) lastehoiu, alus- ja põhihariduse kättesaadavuse tagamine; 9) oma territooriumil viibivate isikute kriisiolukorras teavitamise tagamine. Kriisideks valmioleku korraldamine ja kriiside lahendamine, reageerimine on üks mitmest omavalitsuste põhiülesandest, millega kaasneb hulgaliselt, tavapärasest erineva lahenduskäiguga, ülesandeid. Lisaks otsestele personali kuludele lisandub KOV-le, tulevalt püsivatest kriisiülesannetest, nende täitmiseks palju erinevaid ülesandeid/tegevusi, mis omakorda tähendab kulusid: näiteks täiendava transpordi korraldamine, toidu/joogivee logistika, teavitamisega seotud kulud (infolehed vms), täiendava personali/vabatahtlike kaasamine jne Nii tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu kui ka hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjades tuuakse välja, et vastavad ametikohad tuleb luua igas omavalitsuses ning suuremates mitu kohta, mis toob omavalitsustele kaasa olulise kulu.	
2.	Luua toetusemeede kortermajade kriisikindluse tõstmiseks ja keldrite kohandamiseks varjumiseks. <u>Selgitus</u> Kortermajades (korteriühistutes) elab väga suur osa Eesti elanikkonnast. Varjumise puhul on väga oluline, et inimene saaks ohuolukorras varjuda seal, kus ta parasjagu viibib, mistõttu on kortermajade keldrite kohandamine väga oluline. Lisaks on kriiside nagu elektri- ja veevarustuse katkemine nende osas kõige suurema negatiivse mõjuga. Selleks, et suurendada korteriühistute hakkama saamist keerulistes olukordades on vajalik toetada nende toimekindluse suurendamist ja keldriruumide korrastamist. Toetusmeede võib käia läbi Päästeameti (nagu süüani), kohaliku omavalitsuse või KÜSKi.	

	Viimase aasta arengud maailmas on näidanud, et ühiskonna autonoomsust on vaja tõsta igal tasandil. Tallinna Linnavaarameti hinnangute kohaselt maksaks ühe 5-korruselise nelja trepikojaga paneelilamu viimine autonoomsele generaatoritoitele miinimumtasemel (st toimivad elutähtsad teenused – vee ja küttinglus, koridoride valgustus, laadimispunkt, kuid korterites valgust ega voolu ei ole) ca 30-40 000 eurot. Toetusmeede peaks katma vähemalt pool hoone eeldatavast kulust. Et meetmel oleks mõju, peab selle kasutamine olema laialdane. Toetatavate projektide arv võiks olla vähemalt 1000 st rahastuse vajadus ca 35 miljonit.	
3.	Luua toetusmeede KOVidele kriisikindluse tagamiseks. <u>Selgitus</u> Võttes arvesse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu ning hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, milles nähakse kohalikele omavalitsustele ette 9 täiendavat püsivat kriisiülesannet. Näiteks: kehtiva HOSi järgi peab KOV kaasa aitama ulatusliku evakuatsiooni korraldamisel hoone võimaldamisega, toidu ja transpordi korraldamisega. HOSi planeeritavate muudatusega peab KOV võimaldama avalikke varjumiskohti ja need kohandama varjumise nõuetele vastavaks. Samuti nähakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus ette, et KOV tagab ka vajalikud kriisivarud ning sama eelnõu raames planeerib Sotsiaalministeerium KOVdele ulatusliku vältimatu abi korraldamise kohustust, milleks ei ole KOVidel piisavalt vahendeid. Lisaks strateegiliste objektide (ETode taristu) kaitse kriisiolukorras. PÄA poolt on kinnitatud „Ulatusliku evakuatsiooni korraldamise plaan“. Selle kohaselt peavad omavalitsused koostama plaani, kus on määratletud haldusterritooriumil asuvad võimalikud evakuatsioonikohad vähemalt 2%-le omavalitsuse elanikest. Plaani järgi peab KOV tagama evakuatsioonikohtade tööks vajaliku varustuse ja abistama evakuatsioonikohtades toitlustamisega. See tähendab, et näiteks Tallinn peab olema valmis pakkuma evakuatsioonikohti 9228 inimesele; Harku vald 361; Keila linn 208; Maardu linn 325; Kohtla-Järve linn 639; Tartu linn 1965 jne.	

Teede ja transpordi töörühma prioriteetidid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused		
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Suurendada kohalike teede hoiuks ja tänavavalgustuse teenuse osutamiseks eraldavate vahendite mahtu <u>Selgitus.</u> Kohalikud teed moodustavad Eesti teedest 40,6 protsenti. Kui näiteks 2008. aastal eraldati kohalike teede hoiuks riigieelarvest 40 456 074 €, siis on seda järgnevatel aastatel oluliselt vähendatud – nii oli 2025 aastal eraldatud toetuse summa kokku on vaid 29 313 000 €. Samas on aga kulutused teede hooldusele aastate vältel kordades kasvanud ning riigi poolt eraldatud vahendid teehoiu kulude katteks ei kata ilmselgelt omavalitsuste tegelikku vajadust teehoiukulude katmiseks ja vajaliku teenustaseme täitmiseks. Näiteks on ainuüksi Tallinna linnas alates 2023. aastast hooldushangete tulemusena teede hoolduse maksumus (koos linnaosadega) ca 22 miljonit eurot aastas. Lisaks eelnevale on ka tänavavalgustuse teenuse osutamine riiklike õigusaktide alusel kohalikele omavalitsustele pandud kohustus, mis on tee seisundinõuete täitmiseks osutatav teenus kuna Majandus- ja taristuministri 14.07.2015 määruse nr 92 „<u>Tee seisundinõuded</u>“ § 6 lg 1 punkt 10 kohaselt peab paigaldatud valgustus pimedal ajal põlema. Tee omanik võib valgustust vähendada või välja lülitada, kui ta on täitnud tingimused ohutuks liiklemiseks. Määrus kehtestab nõuded teede seisundile, hooldusele ja valgustamisele pannes eeltoodud kohustused tee omanikele, ehk omavalitsustele. Teel asuvate rajatiste ja tehnovõrkude seisundinõuete täitmise eest vastutab nende omanik.	Suurendada kohalike teede hoiuks ja tänavavalgustuse teenuse osutamiseks eraldavate vahendite mahtu 2026. aastal vähemalt 45,5 miljoni euroni.
2.	Kavandada omavalitsustele riigieelarveliste vahendite, CO2 kvootide müügist saadavate vahendite või struktuurifondide vahendite arvelt finantseeritavad toetusmeetmed liikuvuse parandamiseks, sh elektrisõidukite laadimistaristu rajamiseks, ühistranspordi veeremi soetamiseks, ühistranspordi jm aktiivsete liikumisviiside taristu rajamiseks. <u>Selgitus.</u> Kliimaeesmärkide täitmiseks on vajalik rahalised vahendeid elektritranspordi arendamiseks, uute trammiliinide ehituseks ja vastava veeremi soetuseks, jalgrattateede ehituseks, elektri ja vesiniksõidukite soetus ja laadimistaristu rajamiseks jms.	

	Laadimistaristu loomine aitab tagada kiiremat üleminekut heite- ja müravabale autokasutusele, mis on oluline nii keskkonnahoiu kui ka kliimamuutuste mõju leevendamisel. Elektrisõidukite laadimistaristu ehitamine on eelduseks madalama müra tasemega sõidukite kasutuselevõtuks. Lisaks autodele peaks taristu võimaldama laadida ka teisi elektrilisi sõidukeid (jalgrattad, tõukerattad jne). Seoses Clean Vehicle Directivist tulenevate nõuetega on vajalik kaardistada Tallinna ja Harjumaa busside laadimistaristu ja veeremi vajadused ning kavandada investeeringud.	
3.	Finantseerida riigieelarvest linnu/valdu läbivate riigimaantee, sh TEN-T võrgustikku kuuluvate põhimaantee teehoidu. <u>Selgitus.</u> 1 Finantseerida riigieelarvest linnu/valdu läbivate riigimaantee, sh TEN-T võrgustikku kuuluvate põhimaantee teehoidu. 2 Kohalike omavalitsuste haldusterritooriumi läbivate riigimaantee korrashoiu tagamiseks eraldatavate vahendite mahu tõstmine. 3 Määrata riigi seadusjärgseks kohustuseks kohalike omavalitsuste haldusterritooriumi läbivate riigiteede korrashoiu tagamiseks vajaliku rahastuse planeerimine riigieelarvesse ja vastavate vahendite eraldamine omavalitsustele. 4 Näha võimalusena ette Riigile üle anda riigiteede iseloomuga teed ja jõuda TEN-T teede nimekirja täiendamiseni. <u>Tallinna linna</u> läbivad olemuslikult riigi tähtsusega ja TEN-T võrgustikku kuuluvad riigiteed, mistõttu peaksid need kuuluma majandus- ja taristu ministri 25.06.2015 määrusega nr 72 „Riigi-teede liigid ja riigiteede nimekirja“ kinnitatud riigiteede nimekirja, mitte algama või lõppema KOV haldusterritooriumi piiril. Kehtiva määruse kohaselt ühendab riigiteede üks liik – põhimaantee - pealinna teiste suurte linnadega, neid linnu omavahel ning pealinna ja teisi suuri linnu tähtsate sadamate, raudteesõlmede ja piiripunktidega. See tähendab et KOV piiridesse jääva riigimaantee tunnustele vastava tee korrashoiu kohustus jääb KOV kanda, kuigi see peaks olema riigi ülesanne, sest KOV-i territooriumit läbimata ei ole võimalik tähtsate sadamate või raudteesõlmedeni jõuda. Liiklusseaduse §-s 11 on muu hulgas reguleeritud riigitee ehitamise raames ka riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, millest lähtuvalt on lubatud teehoiukavas oleva riigitee ehitamise raames riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, kui see on vajalik teedevõrgu terviklikkuse tagamisest avalikes huvides. Ühtlasi on sätestatud, et teehoiukava võib lisaks riigiteedele sisaldada ka kohalike teede liiklusohutust toetavaid tegevusi.	Olemuslikult riigiteedena olevatena ja riigile strateegiliselt tähtsate transpordiobjektide ühendusteedena (ligi 1,77 mln m² (106,163 km)), tuleb nende korrashoidu finantseerida riigieelarvest summas 76,1 mln €/aastas, mis on arvestatud Tallinna tänavate PMS analüüsi 2023. hindade alusel nõutava seisunditaseme saavutamiseks vajalik regulaarne teehoiu kulu aastas.

	Sellest lähtuvalt on õigustatud teedevõrgu arendamisel leppida kokku ja seadustada linnu/valdu läbivate teede teehoiu rahastamine. See võimaldab alustada olemuslikult riigiteede, sh. TEN-T võrgustikku kuuluvate maanteede korrashoiu rahastamisega/kaasfinantseerimisega riigieelarvest. <u>Tartu linna</u> läbivad olemuslikult riigi tähtsusega ja TEN-T võrgustikku kuuluvad riigiteed, mistõttu peaksid need kuuluma majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrusega nr 72 "Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri" kinnitatud riigiteede nimekirja, mitte algama või lõppema KOV haldusterritooriumi piiril. Kehtiva määruse kohaselt ühendab riigiteede üks liik – põhimaantee - pealinna teiste suurte linnadega, neid linnu omavahel ning pealinna ja teisi suuri linnu tähtsate sadamate, raudteesõlmede ja piiripunktidega. See tähendab et KOV piiridesse jääva riigimaantee tunnustele vastava tee korrashoiu kohustus jääb KOV kanda, kuigi see peaks olema riigi ülesanne. Liiklusseaduse §-s 11 on muu hulgas reguleeritud riigitee ehitamise raames ka riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, millest lähtuvalt on lubatud teehoiukavas oleva riigitee ehitamise raames riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, kui see on vajalik teedevõrgu terviklikkuse tagamiseks avalikes huvides. Ühtlasi on sätestatud, et teehoiukava võib lisaks riigiteedele sisaldada ka kohalike teede liiklusohutust toetavaid tegevusi. Sellest lähtuvalt on ettepanek teedevõrgu arendamisel alustada läbirääkimisi kohalike omavalitsustega, et leppida kokku ja seadustada linnu/valdu läbivate teede teehoiu rahastamine. See võimaldab koostöös Transpordiametiga alustada alljärgnevate olemuslikult riigiteede, sh TENT võrgustikku kuuluvate maanteede korrashoiu rahastamisega/kaasfinantseerimisega riigieelarvest: * Tartu idaringtee pikenduse väljaehitamine ja ühendamine riigitee 3 Jõhvi-Tartu-Valga maanteega (E264) maanteega; * olemasoleva Tartu linna läbiva idaringtee lõigu omandi üleandmine riigile või täiendava finantseerimise kohustuse saamine riigilt; * Tartu põhjapoolse ümbersõidu väljaehitamine (riigitee 2 Tallinna–Tartu–Võru–Luhamaa tee (E263) ühendamine riigiteega 3 Jõhvi-Tartu-Valga maantee); * Tartu linna raudtee eritasandiliste ristmike (näiteks Betooni ja Aardla ülesõidud) ja kergliiklustunnelite rajamise toetamine, sh raudtee ohutuse tõstmine.	
--	---	--

Ruumi, elamumajanduse ja maade töörühma prioriteetidid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused		
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Korteriühistute ja munitsipaalhoonete kriisikindluse suurendamine. <u>Selgitus</u> Korteriühistutes elab valdav osa Eesti elanikkonnast ning seega on kriiside nagu elektri- ja veevarustuse katkemine nende osas kõige suurema negatiivse mõjuga. Selleks, et suurendada korteriühistute hakkama saamist keerulistes olukordades on vajalik toetada nende <u>tehnosüsteemide renoveerimist tagamaks vajadusel ka nende autonoomne toimimine</u>. Hoonetes paiknevate soojasõlmede, veesurve tõstmispumpade ning üldalade valgustuse toimimise tagamiseks on vajalik alternatiivsete elektritoiteallikate planeerimine, mis tähendab ka osalist hoonete elektrisüsteemide ümberehitamist.	Viimase aasta arengud maailmas on näidanud, et ühiskonna autonoomsust on vaja tõsta igal tasandil. Tallinna Linnavaraameti hinnangute kohaselt maksaks ühe 5-korruselise nelja trepikojaga paneelelamu viimine autonoomsele generaatoritoitele miinimumtasemel (st toimivad elutähtsad teenused – vee ja kütteringlus, koridoride valgustus, laadimispunkt, kuid korterites valgust ega voolu ei ole) ca 30-40 000 eurot. Toetusmeede peaks katma vähemalt pool hoone eeldatavast kulust. Et meetmel oleks mõju, peab selle kasutamine olema laialdane. Toetatavate projektide arv võiks olla vähemalt 1000 (kokku oli 01.01.2022 seisuga Tallinnas 6290 korteriühistut), st rahastuse vajadus ca 20 mln.

2.	Maaomandi regulatsioonide lihtsustamine ning ruumi planeerimise digitaliseerimine platvormi loomine <u>Selgitus</u> Täpsustada ja lihtsustada maaomandi seadusandlust, et soodustada maa ostu-müüki ja vähendada bürokraatiat mis hõlmaks ka maa sihtotstarbe muutmise protseduuride kiirendamist ja selgemat määratlemist vastavalt maaomanike enda reaalsele vajadusele. Luua ühtne digitaalne platvorm, mis hõlbustab ruumi planeerimise ja ehituslubade taotlemise protsessi. See vähendaks taotlemise aega ja suurendaks läbipaistvust, võimaldades osapooltel jälgida protsessi reaalselt. Täna on ruumiplaneerimise keskkonnad GIS lahenduste/muude füüsiliste dokumentide ja ehituslubade väljastamise näol üksteisest eraldatud.	
3.	Näha ette toetus või suurendada toetusmeetme mahtu kohalikele omavalitsustele munitsipaalhoonete energiatõhususe suurendamiseks ja lasteaedade nõuetele vastavaks viimiseks aastaks 2030. Luua eraldi meetmed suuremate koolihoonete rekonstrueerimiseks või uute energiatõhusate hoonete rajamiseks. <u>Selgitus</u> Järjest süvenevas energiakriisis on oluline toetada kohalikke omavalitsusi hoonete energiatõhususe parandamisel, et pikemas perspektiivis vähendada omavalitsuste kulutusi energiale ning täita ka riiklikest nõuetest tulenevaid eesmärgid. Siinkohal on oluline silmas pidada, et omavalitsused on oluliselt vähendanud investeeringute mahtu, et toime tulla jooksvate kulude katmisega. Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestati 2011. aastal koolieelse lasteasutuse tervisekaitse nõuded, millele peavad kõik lasteaiad, kellel on kehtiv koolitusluba 1. jaanuari 2010. a seisuga, vastama hiljemalt 1. septembriks 2030. Kõigi kohalike omavalitsuse hoonetest ca 60-80% moodustab haridushooned, mis on ehitatud valdavalt vahemikus 1960-1990. Koolide ja lasteaedade hoonete taristu on tänaseks vananenud, ei ole energiatõhus, puudub nõuetekohane ventilatsioon ja ei taga enam kaasaegset õpikeskkonda. Eelkõige joonistuvad probleemkohad välja suuremates kohalikes omavalitsustes, kuhu koondub enamus lapsi/õpilasi ning on suurem haridushoonete taristu. Riigi poolt algatatud meetmed kohalikele omavalitsustele hoonete energiatõhususe parandamiseks nt. CO2 meetmed on mahult (toetusrahaliselt) väikesed ja hoonete olulise rekonstrueerimise korral katavad kuludest ca 20% - 25%. Kohalikud omavalitsused ei suuda oma hooned rekonstrueerida või osaleda EL struktuurfondide meetmetes. Mõistlik on luua eraldi meetmed suurematele kohalikele omavalitsustele, koolihoonete rekonstrueerimiseks või uute energiatõhusate hoonete rajamiseks. Lasteaedade rekonstrueerimiseks või uute energiatõhusate hoonete rajamiseks. Analooogsed meetmed on varasemalt olnud kasutuses kohalikele omavalitsustele koolihoonete rekonstrueerimisel	Ühe 12-rühmalise lasteaia investeeringu kogumaksumus on ca 10 mln eurot. Tallinna linnas oleks vaja rekonstrueerida vähemal 10-13 lasteaeda aastas. Viimastel aastatel on eelarvelisi vahendeid olnud 5 lasteaia rekonstrueerimiseks aastas. 2030 aasta kursil püsimiseks oleks vajalik täiendav rahastus ca 50 – 80 mln aastas ja seda regulaarselt kuni 2030 aastani.

	ja uute lasteadeade rajamisel. Näiteks toetuse andmise tingimused lasteadeade rajamiseks meetmest "Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" ja põhikoolide korrastamine "Põhikoolivõrgu korrastamine perioodil 2014–2020". Mõlemad meetmed on andnud reaalseid tulemusi ja parandanud oluliselt KOV haridushoonete õpikeskkonda. Selgituseks juurde, et Ainuüksi Tallinna linnal on vaja rekonstrueerida veel hinnanguliselt 80 lasteada. Selle teostamine järgneva 8 aasta jooksul eeldab, et uuenduse läbib vähemalt 10 lasteada aastas. Erinevatest kriisidest ja üldisest majandusolukorrast tulenevalt on samas aga investeerimisvõimekus oluliselt vähenenud, mis tähendab, et 2030. aastaks seatud eesmärgi täitmine ei ole võimalik. Lisaks ei ole võimalik piirduda vanemates hoonetes tihti ainul energiatõhususe nimel tehtavate investeeringutega, vaid tihti tuleb hoone tervikuna viia ka Päästeameti poolt seatud tuleohutuse nõuetele vastavaks (tulekindlad uksed, evakuatsiooni kohtade väljaehitus, vingugaasi tuvastav tänapäevane ventilatsioon jne) ning see suurendab juba kordades ehitustööde maksumust. Sel juhul on mõistlikku tasuvust töödele juba raske oodata.	
4.	Näha ette riigieelarve ja EL struktuurfondide koosrahastusega üürimajade püstitamise toetusmeede. <u>Selgitus:</u> Üürimajade toetusmeetme eesmärgil on positiivse mõju piirkonna ettevõtluskeskkonnale ja majandusele. Väikelinnades ja maakonnakeskustes on tänapäevastest üüripindadest terav puudus, kuid nõudlust jagub. Samas on väljaspool Tallinna ja Tartu kuldset ringi uusarenduste ehitamine turutingimustes väga keeruline. Kaasaegsetesse ja energiatõhusatesse eluruumidesse panustamine neis piirkondades on regionaalpoliitiliselt väga vajalik, et kõik pädevad spetsialistid ja tööandjad ei koliks suurematesse linnadesse.	

Keskkonnatöörühma prioriteetidid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Erosiooni mõjude leevendamine omavalitsustele. <u>Selgitus.</u>	

	Teema on aktuaalne ja ülejutuslade toetusmeede ei kata seda täielikult. Kalda erosioon on suureks probleemiks. Kas Kliimaministeerium on planeerinud mingeid sarnaseid meetmeid juba täna?	
2.	Eraldada vahendeid kohaliku omavalitsusüksuste omanduses olevate kuid üleriigiliste funktsioonidega looduskaitse või muinsuskaitse all olevate keskkonnaobjektide arendamiseks. <u>Selgitus.</u> Järgnev nimekiri on lahtine ja siia võib lisanduda meie rahvuse ja riigi seisukohalt olulisi objekte: Kadrioru park, Tallinna Loomaaed, Tallinna Botaanikaaed, Toomemägi, mõisapargid, Narva jõe kanjoni tugimüüri taastamine (Narva linna nn Kreitzbergi park ja kanjoni tugimüür on Narva jõe kanjoni maastikukaitseala osa. Käesoleval ajal Narva jõe kanjoni tugimüür on varisemisohhtlik. Tugimüüri säilitamiseks ja ohutuse tagamiseks on hädavajalik müürivoodri välispind puhastada ja teostada konserveerimis- ja taastamistööd. Projekt on riikliku tähtsusega, kuna on suunatud unikaalsete ajalooliste ja looduslike alade säilitamisele), kohalikele omavalitsustele riiklike looduskaitse alade hooldamiseks tehtud kulude toetamine.	KOVide territooriumil paiknevate riikliku olulisusega objektide toetusmeede oleks vajalik. Hinnanguline suurusjärg ~ 10 mln
3.	Ringmajanduskeskustesse tekkiva ettevõtluse (paranduskeskused jms) toetamine soodustamaks ringmajanduskeskuste kiiret arengut. <u>Selgitus.</u> Jäätmejaamade asemel peaks olema riiklikult toetatud ringmajanduskeskuste suund. See on kvalitatiivselt samm edasi jäätmejaamadest. Kavandatav taristu toetusmeetmesse tuleks lisada see uue mõistena, et ka nende toetamine oleks võimalik.	
4.	ÜVK liitumise toetamine. <u>Selgitus.</u> Vajalik on toetusmeede: Erasisiku liitumine ÜVK-ga -kinnistusesse trassi väljaehitamine. Olemasoleva trassiga liitumisel vajaks toetust ka liitumispunktide väljaehitamine. Probleem on selles et kuigi trassid on välja ehitatud, ei leia inimesed raha 100% omafinantseeringu jaoks.	

Kultuuri- ja spordivaldkonna tööühma prioriteetidid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Suurendada rahvaraamatukogude toetust, sh muuta teavikute toetuse määra põhimõtteid. <u>Selgitus.</u> Vajalik on Kultuuriministri määruse „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“ põhimõtete muutmine. Kuna erinevaid asutusi väiksemates piirkondades järjest suletakse, näiteks pangad, telekommunikatsiooni teenused jne, siis e-teenuste kasutamise näol osutavad raamatukogud järjest uusi teenuseid kohalikele elanikele. Seoses kasvava koormusega on vaja raamatukogude toetust suurendada, et tagada nende jätkusuutlikkus ja kvaliteetsed teenused kogukonnale. Teavikute toetuse arvutamisel on Tallinna rahvaraamatukogudele mõeldud teavikute toetuse määra korrutamise koefitsiendiga 0,6 on ebaõiglane ja Tallinna elanikke diskrimineeriv. Näiteks Tallinna linna kõrval asuvate Harjumaa valdade (Viimsi, Saue, Saku jt) toetust ei korrutata koefitsiendiga. Teavikute soetuse toetust arvestatakse elaniku kohta, seega määrab regulatsioon Tallinnas ja Tartus elavale lapsele väiksema toetuse kui Harjumaal elavale lapsele. Arvestamata jääb, et Tallinn on mitmekeelne linn ning Tallinna Keskraamatukogul erinevalt Harjumaa valdade raamatukogudest on kohustus tagada mitmekeelne kogu. Määruses toodud selgitus „muude raamatukogude suur osakaal Tallinna ja Tartu teeninduspiirkonnas“ on lihtsustatud ja pealiskaudne. Rahvaraamatukogu ja teadusraamatukogu kogude komplekteerimise põhimõtted on väga erinevad, kuna nende raamatukogude sihtrühmad on erinevad. Samuti on eri raamatukogutüüpidel omad komplekteerimispõhimõtted, mille eesmärk on vältida dubleerimist meie suhteliselt väikeses riigis. Võimalik muutus ei eelda praeguse toetuse kogusumma ümberjagamist ehk väiksematelt omavalitsustelt äravõtmist vaid lisaraha, et taanduks Tallinnale ebavõrdselt seatud koefitsient.	Võimalik maksumus vajab täiendavaid läbirääkimisi ministriumiga. 2026 a 2,5 mln 2027.a 2,63 mln 2028.a 2,76 mln 2029.a 2,76 mln
2.	Eraldada vahendeid KOV omanduses olevate kuid sisuliselt üleriigiliste kultuuri- ja spordiobjektide arendamiseks ja taastamiseks. <u>Selgitus.</u> Arvestades objektide riiklikku tähtsust on vajalik riigipoolne suurem toetus, et tagada nimetatud objektide areng. Investeeringute tegemisel antud objektidesse on vajalik lisada linnapoolsele panusele teatud protsent riigieelarvest eraldatavaid vahendeid. Olümpianõuetele vastava ujula- ja spordikompleksi rajamine linna ja riigi koostöös	Ujula kogumaksumus on hinnanguliselt 20 miljonit eurot

	Olümpianõuetele vastava ujula- ja spordikompleksi näol on tegemist riikliku tähtsusega, rahvusvahelise potentsiaaliga ja mitmekülgset lisaväärtust loova objektiga. Sellise üleriigilise tähtsusega spordirajatise ehitamisel on oluline panustada linna ja riigi ühises koostöös. Linn on välja kuulutamas ujulale arhitektuurikonkurssi ning hinnanguliselt on hoone maksumus kuni 20 miljonit eurot. Ujula valmib eeldatavalt 2027. aasta lõpus. Kadrioru Staadioni näol on tegemist üleriikliku tähtsusega, rahvusvahelise potentsiaaliga ja mitmekülgset lisaväärtust loova, kuid tugevalt amortiseerunud ja kiiremas korras rekonstrueerimist vajava objektiga. Selliste üleriigilise tähtsusega spordirajatiste renoveerimisel ja ehitamisel tuleks lähtuda põhimõttest, et investeringu maht jaguneks riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse vahel pooleks. Linnakindlustuste (bastionide ja nendega seotud rajatiste) taastamine/konserveerimine Narva bastionid on suure kultuurilise ja ajaloolise tähtsusega objektid. Tänapäevaks on bastionid olulisel määral lagunened ja ohtlikud. Mälestise lagunemise jätkumisel võib see lõppeda bastionide täieliku varisemise ja kadumisega. Bastionide, sh nende sisemiste galeriide, taastamine ja selle alusel turismitoote loomine toetab Narva ajalooliste kaitserajatiste kompleksi edasiarendamist, ettevõtlusaktiivsuse tõstmist ja linna maine parendamist. Projekt on riikliku tähtsusega, kuna on suunatud unikaalsete ajalooliste objektide säilitamisele.	Kadrioru Staadioni renoveerimise kogumaksumus 20 173 000 eurot
3.	Suurendada riigipoolset toetust spordiklubidele, lähtudes põhimõttest, et treenerite palgamäär on võrdne kultuuritöötajate omaga alates 2026. aastast. <u>Selgitus.</u> Treenerite töötasust 50% võiks moodustada riigipoolne toetus ning 50% spordiklubi panus. Vajalik on pakkuda kõikidele noortele kättesaadavat kvaliteetset treening- ja võistlustegevust. See loob aluse ning toetab ka edaspidiselt aktiivset ja tervislikku eluviisi. Spordiklubide jätkusuutliku tegevuse tagamisel on kesksel kohal kõrge kutsekvalifikatsiooniga treener. Kultuuriministri määrusega kinnitati 2025. aastal treenerite tööjõukulude arvestamisel täiskoormusega töötava treeneri (24 h/nädalas) brutopalgaks ühes kuus 1400 eurot. Sellest 46% moodustab riigipoolne toetus, millele lisandub 54% osas spordiklubide panus. Kuidagi ei saa nõustuda Spordikoolituse ja – Teabe Sihtasutuse praeguse soovitusel rakendada treenereid tööle väiksema koormusega, sest siis on klubil omarahastuse osa väiksem. Reaalselt ületab treenerite töökoormus 30 tundi nädalas, pluss võistlused nädalalõppudel ja koolivaheaegade treeninglaagrid. Kahjuks puuduvad klubidel võimalused kompenseerida treenerite tööd tegeliku töökoormuse järgi.	2026 a 12,3 mln 2027.a 12,92 mln 2028.a 13,56 mln 2029.a 14,24 mln

IKT tööühma prioriteedid RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmete ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / Fiskaalne mõju
1.	Suurendada investeeringuid koolide IKT-taristusse, et luua kaasaegne ja kvaliteetne tehnoloogiline baas personaalse õppimismetoodika rakendamiseks ning tõsta hariduse kvaliteeti. <u>Selgitus.</u> IKT taristu hõlmab arvutivõrguseadmeid, arvuteid, interaktiivseid õppevahendeid, tarkvaralahendusi, servereid ning nende hooldust ja uuendamist. Selle eesmärk on toetada kaasaegset õppetööd ning tagada õpilaste ja õpetajate ligipääs vajalikele digitaalsetele ressurssidele. Kaasaegne IKT taristu aitab kaasa õpilaste konkurentsivõime suurendamisele ning võimaldab rakendada personaalset õpirada, valmistades neid ette tehnoloogilisteks väljakutseteks ja tööturu vajadusteks. See tugevdab Eesti positsiooni juhtiva digiriigina, edendades hariduse kaudu innovatsiooni ja ühiskonna üldist arengut.	Tartu linn
2.	Omavalitsuste portaali ja Anna Teada kesksete arenduste ja halduse toetamine. Selgitus: 2023. a uuendati täielikult Anna Teada infosüsteemi tarkvara ning loodi uued liidestused Tallinna HHH infosüsteemi, Põllumajandus- ja Toiduameti, Transpordiameti ning Politsei- ja Piirivalveametiga. Kuna tegemist on riigiülese infosüsteemiga, siis on vajalik riigipoolne toetus süsteemi majutus- ja halduskulu katmiseks ning tarkvara uuendusteks. 2024. a alguses valmis KOV veebilehtede uus platvorm Omavalitsuste portaali. Vajalik on hoida platvorm ajakohasena, et oleks tagatud tarkvara turvalisus ja funktsionaalsuste toimivus.	IKT tööühm Maksumus: 40 000 EUR aastas
3.	Personaalse riigi eesmärkidest lähtuvalt tuleb läbi mõelda ja ette näha ressursid KOV infosüsteemide täiendamiseks ja/või uue iseteenindus-keskkonna arenduseks, et kohalike omavalitsustes kasutuses olevad IT süsteemid oleksid liidestatud riigi infosüsteemiga (platvormiga). Samuti on vajalik KOVide õigusraamistiku korrastamine ja KOVide hõlmamine loodavasse õigusraamistikku, loomaks üheselt mõistetavad alused andmetöötluseks.	IKT tööühm

	Selgitus: KOKSi eelnõuga lisatakse peatükk 3² isikuandmete töötlemise reguleerimiseks võimaldamaks töödelda isikuandmeid küsitluste, analüüside ja uuringute vajadusteks ning valla- ja linnaelanike kaasamis- ja osalemisõiguste kontrollimiseks. Lahenduseta jääb KOV teenuste pakkumisel isikuandmete töötlemine, kui seaduses ei ole sätestatud KOV ülesande täitmiseks vajalikku andmete töötlemise koosseisu. KOVide tänased tegevused seoses isikuandmetega takerduvad tihti, kuna kehtivates õigusnormides puudub sageli selgesõnaliselt väljendatud õigus isikuandmeid KOV ülesannete täitmiseks saada. Olukord, kus KOV ei saa oma teenuste osutamiseks riiklikest andmekogudest andmeid ja peab neid kodanikelt küsima, on oluliseks takistuseks personaalriigi visiooni elluviimisel. Reaalsus on see, et mõnes valdkonnas on kohalik omavalitsus ka täna sunnitud oma tegevusi tegema Excelis või lausa paberil.	
4.	Eraldada riigieelarvest vahendeid elanikkonna IT-teadlikkuse tõstmise programmideks. Selgitus: Sellised investeeringud aitavad luua tugeva aluse Eesti edasisele digiarengule, suurendades inimeste oskusi digivahendite ja e-teenuste kasutamisel. See on oluline nii igapäevaste toimingute mugavamaks ja turvalisemaks muutmiseks kui ka tööalase konkurentsivõime tõstmiseks üha enam digitehnoloogiat nõudvas maailmas. Erilist tähelepanu tuleks pöörata eakatele, muukeelsetele ning teistele riskirühmadele, kellel on piiratud ligipääs tehnoloogiale ja oskustele. Neile suunatud praktilised õpitoad ja toetusprogrammid (nt kohalikes raamatukogudes, eakate akadeemia loengud) võimaldavad omandada vajalikke oskusi, et iseseisvalt ja kindlalt kasutada internetipõhiseid teenuseid, sealhulgas suhtlust, pangateenuseid ja tervishoiuga seotud rakendusi. See aitab vähendada sotsiaalset isolatsiooni, parandada elukvaliteeti ning tugevdada nende kaasatust ühiskonnas. Lisaks on oluline suurendada teadlikkust digitaalsest turvalisusest. Küberohutuse teemalised teavituskampaaniad aitaksid inimestel paremini mõista ja ennetada digimaailma ohte, kaitsta enda ja oma lähedaste andmeid ning vältida võimalikke pettuseid. Need investeeringud aitavad mitte ainult üksikisikut, vaid ka kogu ühiskonda, muutes Eesti turvalisemaks ja tugevamaks digiriigiks.	Tartu linn

Lõimumise valdkonna tööühma prioriteet RE 2026 ja RES 2026-2029 läbirääkimisteks

Nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	
	Ettepanek ja põhjendus	Esitaja / fiskaalne mõju
1	KOV-ide toetamine pearaha alusel sarnaselt nagu 2016. aastast Euroopa rändekriisi lahendamisel (ümberasustamine ja ümberpaigutamise skeem). RE 2025. aasta läbirääkimisteks oli ettepanek, et pearaha oleks kehtestatud ühekordse maksena nt 1 500 € rahvusvahelise kaitse saaja kohta ja KOVile ilma aruandluskohustusega. Senine riigipoolne KOVide toetamise süsteem massilise rändekriisi näitel on olnud halduskulukas ja bürokraatlik. Samal ajal, kui põgenike esmane majutus, toitlustus, meditsiinile abi, tõlketeenus kuni KOVi püsivasse elukohta elama asumisel on riigi ülesanne, on sellele järgnevad tegevused ja inimeste toetamine kohanemisel ja integreerumisel KOV vastutus, nii on vajalik kehtestada kulude hüvitamine KOVidele põgenike pearaha alusel. Läbirääkimiste tööühma koosolekul otsustati et ELVL koostab rahvusvahelise kaitse saaja pearaha süsteemi analüüsi koos kulumudeli ja rakenduskavaga hiljemalt 2025. aasta aprilliks.	Tavapärastel aastatel on Eestis rahvusvahelise kaitse saajaid suurusjärgus 100 inimest ehk kulu on 150 000 eurot. Tegelik vajadus selgub peale analüüsi valmimist, mis võetakse aluseks RE 2026 läbirääkimiste valdkondlikus tööühmas.